

Білий вовк на чорному шляху

Надія Гуменюк

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Надія ГУМЕНЮК

Білий вовк на чорному шляху

Не думав, не гадав герой цієї книжки, яка цікава мандрівочка йому, звичайному школяреві Маркіянові Козаченку, пахне. Та якось зі старовинного портрета, який висів у його кімнаті, зіскочив козак Мамай. І закрутилося-завертілося. Спочатку Маркіян потрапив у паралельний часовий коридор України, тоді – на Запорізьку Січ, а звідти – аж до Берестечка. Впродовж цієї подорожі стільки пригод на його кмітливу голову випало, що тільки встигай: і дивуватися, і від куль та шаблук ухилятися, і з підземелля древнього замку вибиратися, і таємницю книги ченця Луки відкривати, і навіть самого гетьмана Хмельницького визволяти. Але коли поруч вірні друзі, все можна здолати. А заодно – і самому на краще змінитися. Тепер Маркіян добре розуміє, що означають слова: «Козак не боїться ні хмари, ні чвари».

Розділ 1. По той бік блискавки

Портрет на моніторі

У се склалось, як і гадалось, а на душі мулько. І Маркіян добре знає чому. Маму засмутив? Ще й як засмутив! Вона ж сьогодні весь день на роботі думатиме тільки про його «хворе» горло. Ю-Пітеру збрехав? Збрехав. А Ю-Пітер, чи то пак Юрій Петрович, не просто класний керівник — він узагалі класний. Увечері, можливо, зателефонує тато — він недавно після шпиталю знову повернувся у свою військову частину. Тато, звісно ж, і не відає, що таке страх. А Маркіян... Ех!..

Маркіян зірвав із шиї вовняного шалика і пожбунив його на канапу. Виглянув у вікно. Кінець квітня, а сонце вже пришкварює, як сковорідка на плиті. Мама бідкалася, що Маркіян, вочевидь, перегрівся на тій ранній спекоті, коли вчора у дворі м'яча ганяв, а тоді напився мінералки з холодильника, от горло і прихопило. Вона повірила. А Митько Маклай на футбольний перегрів не купиться й

нізащо не повірить. Ще й почне всім розказувати, що Маркіян страхопуд і не прийшов до школи, бо, бачте, ду-у-уже злякався його, Маклая, крутого та непереможного.

Непереможного... А в кого це засвітився «ліхтар» під оком після вчорашніх розбірок? Чи не в того ж гарячкуватого і забіякуватого Митька на прізвисько Маклай? Еге ж, у того самого, який носить чорну шкірянку з металевими прибабмасами, червону бандану з перехрещеними кістками й черепом просто над лобом, гасає на диркучому драндулеті, вважає себе крутим байкером та новоявленою рок-зіркою і хоче, щоб увесь їхній клас став його фанклубом.

Щоправда, Маркіянові також добряче перепало. Але що там кілька синців порівняно з тим, що він зараз відчуває. Почубилися вони вчора. Так, і вчора Маркіян не втікав від Митька — прийняв його виклик і навіть дав здачі. А от нині... На сьогодні цей войовничий нащадок вождя Тумбо-Юмбо з чорнющими, мов тернини, очима, який чомусь присвоїв собі половину прізвища славетного мандрівника і дослідника з козацького роду Миклух, призначив йому побачення на шкільному подвір'ї. Пообіцяв прийти разом зі своїм диким племенем, яке супроводжує його скрізь і всюди. Зустріч має відбутися на великій перерві. Маркіян одразу здогадався: не зустріч, а розправа над ним. І влаштувати її Митько вирішив обов'язково перед очима в Яринки. Мовляв, хай бачить гонорова принцеса, чого вартий крутезний Маклай, а чого — Маркіян, з яким вона шушукається на перервах та йде разом після уроків додому.

Уявити тільки, що на нього, Маркіяна, розпластаного на землі, поставить ногу в чорному черевикові-«омоні» отой галайкуватий і циганкуватий, забіякуватий і хвальковитий Митько... Взагалі-то лежачого не б'ють. Але чи знає про це Маклай? А головне: поруч буде стояти і дивитись Яринка... Ні! Ні! Ні!!! От і довелося горло

шаликом замотувати і з прихрипом із мамою та Ю-Пітером говорити. Нічого кращого він придумати не зміг. Насправді горлу хоч би що. А от на душі й досі ніби капосні котенята гострими пазурчиками шкрябають. Шкряб-шкряб... Шкряб-шкряб... Шкряб-шкряб!.. Ех!.. І чому життя таке складне?

Маркіян умотився перед комп'ютером. Натиснув клавішу «Пуск». Компик спочатку червоно підморгнув, потім тихо буркнув, а тоді весело замерехтів і з чорного став блакитним. А на тій блакиті монітора враз з'явилася чиясь виголена голова з довгим чубом-«оселедцем», закинутим за ліве вухо. Що за мана? Маркіян придивився. Голова на плечах у козака, який сидить під деревом, схрестивши ноги. В руках у нього — бандура, за спиною — кінь.

Тю! Та це ж на екрані відбилася картина «Козак Мамай», що висить на протилежній стіні Маркіянової кімнати, над канапою. Тій картині вже хтозна-скільки років — тато повісив її, тільки-но вони вселились у цю оселю на околиці Києва, татові дідусь Дмитро передав, дідусеві — прадід Василь, прадідові — прапрадід Михайло, а тому... Ні, далі Маркіян вже не пам'ятає. Чув тільки від бабусі, що це робота якогось маляра-козака, а написав він портрет нібито найсправдешнішого Мамаю. І що, цілком імовірно, той козак-характерник доводиться їм родичем. Недарма ж вони Козаченки. Треба буде на канікулах зайнятися дослідженням дерева роду та історією цієї картини. Маркіян уже так звик до неї, що давно й помічати її перестав. І як вона так спроектувалася на монітор? Рамочка до рамочки, сантиметр до сантиметра... Треба затягти вікно пластиковою шторкою, щоб сонячні промені не падали на монітор і не створювали ефект дзеркала. Маркіян підійшов до вікна, смикнув за шнурок, жалюзі повільно поповзли донизу. І тієї ж миті у нього за плечима хтось голосно чхнув.

— А-а-а-апчхи!

— Будьте здорові! — автоматично побажав Маркіян.

— А-а-а-пчхи! Апчхи! Апчхи! — наче постріли, пролунало тричі поспіль.

— Будьте здо... Ой! А хто тут? — похопився Маркіян і крутнувся на сто вісімдесят градусів.

— Ти коли останній раз пилюку з картини стирав? Так, чого доброго, і алергію заробити можна, — дорікнув дивний чоловік та кілька разів присів, ніби збирався гопака затанцювати, тоді випростався, простягнув руки вперед, розкинув їх на боки, потягнувся, розпрямив спину, ще раз потягнувся, аж кістки голосно хруснули.

Маркіян оторопів. Переводив погляд із поголеної голови на сині шаровари, з червоних чобіт — на білу полотняну сорочку, вишиту дрібненьким хрестиком біля коміра, зі сорочки — знову на голову з довгим «оселедцем»... А тоді — вгору, на картину. На ній так само, як і раніше, зеленів дуб, під ним стояв вороний осідланий кінь, на траві лежали шабля, пістоль і бандура, неподалік від них — шапка. А от Мамає не було.

Звісно ж, Маркіян читав про козаків-характерників, які всілякі дива могли витворяти, скажімо, намалювати коня та й поскакати на ньому навперегін із вітром, чи кулю на льоту спіймати долонею, наче муху або бджолу, чи раптом зникнути, стати невидимим, а тоді несподівано появитись уже за роями куль, цілим-цілісіньким, чи навіть мертвого оживити і на ноги поставити. Але щоб отак... Щоб просидіти стільки років на картині, а тоді встати, розпрямити спину, розім'яти ноги в червоних чоботях і апчихати тут на всю квартиру, ніби йому хтось жменю перцю під ніс підсунув...

— Мамай?! Живісінький?! — здивовано прошепотів Маркіян.

— І ще й голоднісінький. Найміть, пане, обідати. Харчі ваші, а зуби наші — сього-того по макітерці, та й годі з мене, — ніби й не чув його чоловік.

— Мамай!.. Справжнісінький!..

— Еге ж, козак Мамай — мене не займай! Та що це ти розмамаявся? У мене й своє ім'я є.

— А хіба Мамай — це не ваше ім'я?

— Мамай означає — ніхто. Ніхто із риби родом, од пугача плодом, буває скрізь і всюди й імен у нього до ката. Імен до ката... Зрозумів? Моє ім'я — Грицько, а прізвисько — Оман.

— Обман?

— Голодний курці просо на думці, а тобі — обман. На Січі, пане-молодче, за твою брехню дісталось б тобі київ з десять біля ганебного стовпа. Горло в нього, бачте, болить... Голос раптом пропав... До школи він не може йти... А прочитай-но, що он там, на картині, в правому куточку, написано.

— Козак — душа правдива...

— Отож-бо! Правдива!

— А що мені було робити? Ви Маклая не знаєте... А він грозився... У нього ж ціла ватага, а я...

— Козак не боїться ні хмари, ні чвари. А ти... Та ти, мабуть, не за себе злякався? Еге ж? Настранився, що Яринка побачить тебе переможеного і розлюбить, дружити з тобою перестане? Погано ж ти про неї думаєш. Вона дівчина що треба, справжня козачка. Знаєш, як у нас на Січі говорили? Що козак — то п'ятак, а за дівку — гривня. Ото й вона така. Хм... Та й ти ніби не лайдак. Але тут трохи кепсько вийшло. Коли робиш важливий вибір, то страх — поганий порадник, треба його геть проганяти. А хворим прикидатися — не по-козацьки це.

— А ви... Ви звідки знаєте про мене, про Яринку і... і про все?

— Та ж дивлюся на тебе, відколи ти на світ Божий появився. Дивлюся-придивляюся, слухаю-прислухаюся...

— То ви таки характерник... Грицько?

— Грицько Оман — козацький отаман. Оман — це трава така, її ще дев'ясилом називають. Чув, мабуть? Бо хоч і в місті живеш, та до

бабусі в село, знаю, навідуєшся.

— Авжеж. Колись я дуже кашляв і бабуса запарювала мені цей оман-дев'ясил. Він у неї за садком росте.

— Те зілля не тільки від кашлю, воно багато болячок проганяє. Я ним не одного козака на ноги поставив. От і пустили поголос, що в мені самому дев'ять сил заховано, нібито дев'ятижильний я і дев'ять життів проживу.

— Аж дев'ять життів! А скільки вже прожили?

— Ха-ха! Багато знатимеш — хутко постарієш.

— На картині ви здаєтеся старшим. А тут... Ніби між мною і вами не така вже й велика різниця.

— Та що то за різниця?! Всього-на-всього якихось чотири століття! Отож, пане-молодче Маркіяне, можеш не викати зі мною.

Заскочений зненацька голосним чханням Мамає-Омана, Маркіян так і не опустив жалюзі до самого низу. А поки вони розмовляли, сонце піднялося на небі вище і ще сильніше сяйнуло на монітор. Монітор відбив його промені на картину, й між новеньким комп'ютером і старовинною картиною, через усю кімнату, раптом простягнулася дивна сяюча лінія — наче електрична дуга заіскрилася. Вона розітнула кімнату, як грозова блискавка небо. Територія за нею почала віддалятися вглиб будинку і зникати. А частину кімнати між тією електричною дугою та вікном залило таке яскраве сяйво, що Маркіян аж очі заплющив. А козак тим часом чимдуж рвонувся до картини, однією рукою схопив коня, другою — люльку. І тієї ж миті якась нестримна потужна хвиля накрила їх, засліпила, відірвала від кімнати, закрутила-завертіла і понесла кудись із шаленою швидкістю.

«Інопланетянин» Зенько

Нарешті сяйво перестало засліплювати. Маркіян обережно кліпнув і розплющив очі. Озирнувся. Він сидить на яскраво-смарагдовій траві, під зеленим шатром каштана. Просто

перед ним синіє річка з такою прозорою водою, що навіть на відстані у ній видно і косяки сріблястих рибок, і рясні кущики фіолетових водоростей. Праворуч над річкою височіє вигнутий дугою міст, схожий на веселку. На ньому — два потоки автівок, що яскравими стрічками рухаються в протилежні напрямки. З двох боків тієї барвистої магістралі — пішохідні доріжки.

Маркіян здивувався: на мосту стільки транспорту, а йому чути, як поруч тихо хлюпоче річка. Він прислухався і зрозумів: авто рухаються безшумно. І ніде ні хмаринки диму, ні запаху пального. Зразу за річкою — високі різнокольорові будинки, що здіймаються над зеленим морем дерев. Над кожною будівлею — прозорий купол, залитий сонячним промінням.

— М-м-м... У-у-у-м-м-м... О-о-о-м-м-м! М-м-м-у-у-у!.. — почувлося раптом над самісіньким Маркіяновим вухом.

Маркіян повернувся. Перед ним стояло дивне волохате створіння на міцних чотирьох ногах, з широкою лобатою головою. Його великі вологі чорні з синьою поволокою очі з цікавістю розглядали Маркіяна.

— М-м-м... М-м-у-у-у... — знову прогуділо створіння.

— Вибачте... Я вас не розумію... Я з іншої планети. Я... Я зовсім випадково сюди потрапив... Зовсім випадково... — сказав Маркіян і відступив від незнайомця.

Але той знову підійшов упритул, нагнув широку лобату голову і лизнув рожевим язиком кишеню синіх Маркіянових джинсів.

— Я ж вам пояснив... Я... Я не знаю вашої мови. Жодного словечка не розумію... Я з іншої планети...

І тут за Маркіяновими плечима вибухнув нестримний голосний регіт.

— Ой, ой, тримайте мене, бо зараз лусну! — Грицько Оман однією рукою схопився за живіт, ніби й справді боявся, що він зараз лусне, а другою витирав сльози, що градом котилися з очей.

— І чого б ото я так сміявся? — образився Маркіян.

— Та як же мені не сміятися, коли ти зубреняті пояснюєш, що не знаєш його мови, бо ти з іншої планети. Це ж треба — сприйняти зубрення Зенька за інопланетянина.

— А чого ж він?..

— А того, що в тебе в кишені, мабуть, цукерка завалалася чи м'ятна жувальна гумка. Ти ж їх так любиляєш — постійно щось жуєш, жуєш. А Зенькові подобається, коли його пригощають солодким. Поки не отримає свого, то й до лісу з міста не піде. Отож виймай, пане-молодче Маркіяне, свого смаколика та ділися із ласуном Зеньком.

У кишені й справді була цукерка — вишнева карамелька, якою його вчора пригостила Яринка. Маркіян дістав її і простягнув зубреняті. Те лизнуло цукерку, задоволено примружило очі, й вона вмить зникла у його роті. Зубрення ще раз промукало щось дивною мовою і поволеньки пішло в бік зелених заростів. Слідом за ним пострибало якесь мале звірення, схоже на борсука.

— Невже ти ніколи зубрів не бачив? Та ж виріс серед лісів... — здивувався Оман.

— От вигадав! Серед лісів я виріс! А до найближчого лісу з нашого міста он скільки їхати треба.

— Тридцять хвилин автобусом... Подумаєш, як далеко — майже як на планету Альфа-Центавр. Та що то за відстань?!

— А... А мені ніколи! Знаєш, скільки нам уроків задають!

— Не прибідняйся! Так уже й багато уроків, так уже й ніколи. Але ж на комп'ютер, телевізор, футбол у тебе час залишається. І на оті бугі-вугі, які ти називаєш музикою.

— Ха! Бугі-вугі! Та бугі-вугі ще моя бабуса танцювала. А я люблю реп.

— Реп, значить. А я ж думаю, чого це мені так голова репається, тільки-но тут починає гримотіти на вісім балів за шкалою Ріхтера.

— Ти, Грицю, говориш точнісінько, як Даньків дідусь. Але він уже старий, йому скоро на пенсію. А ти ж...

— І справді. Я ж ще на пенсію не збираюся. Та й до музики всіякої за чотириста з хвостиком років звик. Тож нічого з моєю головою не станеться. Але ти мене геть збив із думки. Я ж не про музику починав. А про те, що ти не знаєш, хто живе з тобою на одній землі. Невже тобі не цікаво, що поруч ходять такі дивні й милі створіння? Так на світі проживеш і світу не побачиш.

— Та що ти причепився? Комп'ютер, телевізор, бугі-вугі... Цікаво-нецікаво... Я тільки чув, що були такі могутні тварини, які називалися зубрами. Але їх давно винищили. А тут... Хм... Щось воно не так. Де це бачено, щоб лісові звірі приходили до міста, не боялися людей, брали з рук цукерки?

— У нас це бачено, у нас, Маркіяне!

Оман підійшов до річки, склав долоні човником, зачерпнув води і став жадібно пити.

— Що ти робиш?! — закричав Маркіян. — Не можна пити воду з річки!

— А це ж чому? — здивувався Грицько і провів мокрими долонями по начисто поголеній голові.

— Бо... Це ж міська річка. Як ти не розумієш? До неї потрапляють відходи. А в них — небезпечні мікроби, віруси, хімікати всіякі, радіонукліди... Та мало що там може бути... Така вода — справжнісінька отрута.

— А ти чув таке прислів'я: «Не плюй у криницю — пригодиться води напиться»?

— До чого тут криниця?

— А до того, що ми не вороги самі собі, щоб у свою річку спускати якусь гидоту і перетворювати воду на отруту! — аж розсердився Оман. — А якби комусь таке в його дурну макітру спало, його б киями до смерті забили біля ганебного стовпа. Та ти

поглянь на цю воду — вона ж мов кришталь. А ще краще — посмакуй. Ну-ну, та не лінуйся, пане-молодче, нагинайся, нагинайся, набирай у долоні! Відчуваєш, як сосною пахне? Бо річка витікає з джерел, що он там, у сосновому лісі. Ех, спека яка! Ніби надворі не кінець квітня, а маківка літа.

Грицько Оман скинув сорочку, простягнув руки до сонця, наче молився. Маркіян красчком ока глянув на його спину. Оце так! Ніби мапа, на котрій рожевими рубцями позначені кордони якихось невідомих Маркіянові країн. Зліва від хребта глибокий слід від плеча аж до попереку — наче хтось намагався розрубати Грицька навпіл згори донизу. Той слід перетинає теж горизонтальний рубець. Біля шиї — ще один, тільки коротший. Під правим підбер'ям — кругла заглибина, наче від кулі. А на правому передпліччі — дивне акуратне тату: листочок євшану, а на ньому, ніби велика крапля роси, примостився якийсь кружечок, схожий на червоний гудзик. Ні, це не гудзик. Це... Це кнопка! Точно — кнопка! Але де це, скажіть, бачено, щоб у людське тіло кнопки вмонтовували? Отже...

«Ось ти і попався! — подумав Маркіян. — Зараз я тихесенько підкрадуся і натисну на цю кнопочку... І... Побачимо, що буде. Може, ніякий ти й не козак-характерник, а... І це таки не Земля, а інша планета, подібна до неї. І нічого мене тут за носа водити. Будинки в них — мов космічні кораблі, націлені в небо, автомобілі без звуків і запахів та ще й пурхають, наче метелики, а люди в козацьких шароварах та вишиванках ходять і злочинців киями біля ганебного стовпа карають, як колись на Запорізькій Січі... Наплів мені тут сім мішків гречаної вовни і всі неповні».

Маркіян нечутно підкрався ззаду до козака, причаївся, аж дихати перестав, а тоді хутенько штрикнув пальцем у червоний кружечок на передпліччі.

— Ей, ти чого лоскочеш? — скрикнув Грицько і хитро посміхнувся. — Думав, що я не людина, а біоробот? Викрав тебе з дому? Забрав на іншу планету? Еге ж?

— Та ну тебе! — набурмосився Маркіян. — Телепат якийсь. Краще скажи, де це ми зараз.

— Проти неба на Землі.

— Слава Богу, що на Землі. А як ця країна називається?

— Країна козаків...

— Як-як?

— Або Україна.

— Україна?! А місто ж яке?

— Місто твоє, ріднесеньке.

— Оце мій Київ?

— Так, пане-добродію. Ми з тобою стоїмо на тому самому місці, де й зустрілися.

— На тому самому!? А де ж мій будинок? Та й не було біля нього цієї річки. Взагалі у нашому місті такої річки ніколи не було.

— Так-таки й ніколи?

— Ну... Протікав кілька років тому якийсь замулений потічок, біля якого влітку всі носи затуляли. Але і його не стало.

— Ото поки ви носи затуляли, річки і не стало. Через оті самі, як ти кажеш, відходи — з мікробами, вірусами, хімією всілякою, радіонуклідами. А ти подивись, яка вона гарна!

— Та хіба я що... Звісно ж, гарна... Але... Час, час зараз який?

— Числа не знаємо, бо календаря не маємо, місяць на небі, год у книзі, а день такий у нас, як у вас.

— Я ж тебе серйозно запитую. Яке зараз століття?

— Двадцять перше.

— А рік?

— Кажу ж тобі, день такий у нас, як у вас. Зрозумів? І рік, і день той самий, коли ти, Маркіяне, вирішив не йти до школи, бо...

— Бо-бо-бо... Ну що ти розбобокався? Ніби я сам не знаю, чому не пішов до школи! Скільки можна про це говорити? — розсердився Маркіян. — Поясни краще, що означає таке переміщення і чого це я буцімто вдома, а здається, що на іншій планеті.

— Гаразд. Але спочатку треба підживитися. Не знаю, як ти, а я не звик балакати наголоднячки. Як казали колись у нас на Січі, без хліба нема бесіди. А якби й іще щось смаченьке до хліба... Отож запрошую в мої апартаменти. Ні-ні, зачекай хвильку. Здається, десь тут мій давній товариш ходить.

На стежку, що вела від заростів, вибіг великий білий звір. Маркіян оторопів — та це ж... вовк! Колись читав книжку американського письменника про вовка-альбіноса. Але думав, що то вигадка. І ось... Вовк підбіг до Грицька, кивнув головою і видав дивний звук, схожий на коротке виття.

— Привіт, брате вовче! І я радий тебе бачити! Дуже-дуже радий! — усміхнувся Грицько.

Вундеркозак і паралельні світи

Уже третя година по обіді, а Грицька й досі нема. Сказав, що у нього дуже важлива справа і зник капосний Мамай-Дев'ясил разом зі своїм білим вовком. А Маркіян сидить сам у цій дивній просторій кімнаті та згоряє від нетерпіння. Ну так же кортить дізнатися нарешті, що ж це з ним сьогодні сталося і де насправді він опинився. Уже встиг тут усе оглянути, в кожному шпаринку зазирнути. Он козацькі клейноди, розкладені на вузьких столиках уздовж стіни, як у музеї. Он за склом у дубовій шафі книжки — і товстелезні у шкіряних палітурках, і тонкі, й зовсім тонесенькі диски та мініатюрні чіпи, на яких записані звукові тексти. Один старовинний фоліант, тиснений сріблом і зацібнтий, як валізка, на масивну застібку, стоїть окремо. Біля шафи — портрет дівчини з диною червоною ружею у чорному волоссі та сумовитими карими очима.

• • •

Далі — у повній книжці «Білий вовк на чорному шляху».
nashaknyga.com.ua